

BESEDNIK.

Kratkočasen in podučen list za slovensko ljudstvo.

Izhaja 20. vsakega mesca.

Velja celoletno 2 gld. — polletno 1 gld.

List 4.

V Celovcu 20. aprila 1878.

Leto X.

Z bogastva na nič!

(Povest).

(Konec.)

VI.

Rožancu je pri vsem tem še ostalo toliko denarja, da si je kupil par konj, popravil svoj doslé zanemarjen tovoren voz ter jel vozariti po svetu. —

Dolgo dolgo se ni nič čulo o njem, nihče ni vedel kod hodi, le stari berač Ulčarjev Matevž, ki je oblezel ves svet s svojo malho na rami in s citrami pod pazdih. je terdil, da je Rožanec nekje daleč gori na Nemškem, kjer se mu prav dobro godi ter je zopet obogatel. —

Neko jesensko noč je šel Streharjev Martinek domov iz bližnje vasi.

Na nebu je svetila polna luna, preko katere je podil veter oblake, da je včasih zatemnela, potem pa se zopet prikazala na drugej strani, po travnikih so delale dolgoveje verbe in goste jelše orjaške sence, v bližnjem bregu pa je sedel črn pes ter neznansko tulil obrnjen proti luni. Martinka je bilo nekoliko strah, kajti ničesar ga ni bilo tako groza, nego pasjega tuljenja in sovinega skovikanja. Bojazljivo sname svoj vegasti klobuk z glave, stisne ga pod pazdih, potem pa naredí velik križ ter jame polglasno moliti angéljsko češčenje, k sv. Florijanu in vsem svetnikom, da bi ga varovali vsega hudega.

Konečno pride preko hriba skozi gozd, odkoder se je videl domači zvonik in kjer se je zavila pot navzdol proti vasi. Martinek stopa naglo, kolikor mu dopuščajo stare težke nogé, po grudasti stezi doli, da bi prej prišel memo pokopališča, ki je bilo ravno ob poti. Nakrat nekaj zašumi v bližnjem zelniku, Martinek se boječe ozré, — pri obzidji pokopališča sloni velik mož s širokim klobukom na glavi in v roci derži toporišče. Martinka obide kurja polt, lasje se mu zžežijo in popravši si bisago na ramo, v kterej je imel nekaj suhih klobas in druge mesenine, vbere jo naravnost po farovski detelji doli, da se je kar gaz delala za njim. —

Med tem so sedeli v Bolščakovi kerčmi sosedje, ki so delali po dnevi tlako pri cerkvi, kjer so zidali nov žagrad, ter se pri bokalu vina razgovarjali

o sedanjih in prejšnjih časih, ter tudi ugibali o prihodnosti, kaj bo vse prišlo na svet hudega in dobrega.

Kerčmar Bolščak je na dolgo in široko pripovedoval, kaka čudna znamenja se vidijo na nebesu. Ondi nekje so videli po noči mertvaško trugo leteti po nebu, drugej so se zopet prikazali kervavi meči in šibe, on sam je videl že večkrat po noči, ko je šel gledat po vremenu, vse nebó kervavo-žareče, konečno pa je sklenil svoje pripovedovanje z globokim vzdihom rekoč: „Boste videli možje, da bodo prišli hudi časi, še hujši, nego so bili. Vojska, lakota, bolezen, vse to bo prišlo nad nas, le zapomnite si.“

„Bog nas zmeraj tepe, zmeraj,“ pravi star mož, „pa saj zaslužimo, ker je ves svet tako spačen.“

„Podsmreški Luka ima šembiljske bukve, in tam stoji neki zapisano, da bode takrat najhuje na svetu, kedar pojde po deželi železna kača,“ oglasi se Osredkarjev Janez, ki je bil tudi med tlačani, in ki je jako terdno vero stavil v taka stara prerokovanja.

„Dá, dá, jaz sem že tudi čul o tistej kači,“ priterjuje kerčmar.

Tako se razpletali pogovori dalje, tako da so bili že prišli do Antikrista in sodnega dné, kterega je Bolščak pomaknil še za osemdeset let naprej, vedoč, da ga ne bode čakal. — Tu se nakrat s strašno silo duri odpró in v sobo plane ves spehan in prestrašen Streharjev Martinek.

„No Martinek kaj pa je, kaj, da tako sopihaš? — Saj bi kmalo duri polomil,“ smejó se pivci.

„Oh, ljubi moji — to ni nič smešnega, — to ni kar si bodi! — Videl sem ga — videl“ — pripoveduje Martinek ves zasopljén ter se zgrudi na klop pri peči.

„Kogá si videl?“ prašajo vsi radovedni.

„Onegá — ranjcega Selišnika, ki so ga uni dan ubili.“

„Ovbe, pojdi se solit, prismođa, kaj boš legal, Selišnik bo mar hodil nazaj,“ pravijo vsi neverjetno zmajevaje z glavami.

„Verjemite ali nehajte, videl sem ga ravno tako dobro, kakor tu-le Bolščakovega očeta, ki stojê pred manoj. Za pokopališčem ob zidu je slonel, pa še ganil se ni. Ravno tisti široki klobuk je imel na glavi, ki ga je nosil v delavnike, in pa rudeč opersnik, v roci je pa deržal toporišče, s kterim so ga ubili.“

Sosedje so dolgo ugovarjali Martinku, rekoč, da se mu je morda le tako zdelo, da je bil nemara kdo drugi, — kak pijanec, ki se je ondi naslonil premagan po vinskem duhu, pa Martinek je le svojo terdil in terdil, tako da so konečno začeli nekteri verjeti, da je morda le res bil ranjki Selišnik, ki išče kake pomoči. —

Precej se je bilo že zapoznilo, ko so popustili pivci kerčmo ter se vračali domov.

Osredkarjev Janez jo je mahal preko travnikov z lopato na rami ter premišljeval gredoč, da bo nemara domá Tončika huda, ker je tako dolgo izostal, in da ga bo kregala. Ko pride pod kozolec, vidi tu nekoga sedeti na tesarski kobili s širokim klobukom na glavi, in nehoté se domisli Martinkove

povesti in ranjcega Selišnika. Ker Janez ni bil strahopetež ter tudi ni vedel, zakaj bi ravno pod njegov kozolec na tesarsko kobilo hodil sedet ranjcega Selišnika duh, stopi pogumno bliže ter ogovori možá: „Oče, zunaj bo mraz, v hišo pojdite, v hišo!“

Ptujec nekaj zamermrá in znati mu je bilo, da ga ni ravno volja sprejeti gospodarjevo ponudbo.

„Sem pojdite, sem — mož!“ vpije Janez nad njim misleč, da je gluha, ko je že odperl vežne duri. Ptujec tava počasi za njim vedno nekaj mermraje.

V sobi ukreše Janez luč. Tončika, ki je še oblečena v čumnati opravljala večerno molitev, gré v kubinjo, prinese možu večerjo, potem pa ga, kakor imajo že ženske navado, če možá ni ob uri domov, nekoliko pokrega, kod se toliko časa potiče.

Ptujec, ki se je vsedel k peči ves utrujen, imel je desno nogo leseno, osivela brada mu je mahala po persih, obraz pa je bil bled in opadel.

„Oče, pojdite večerjat!“ pozove ga Janez, ko je naredil velik križ ter posegel z leseno žlico v mlečno kašo. „Tončika, ti pa prinesi otep slame v sobo, da bo mož spal, zunaj je že premraz.“

Ptujec se počasi pomakne k mizi in mesto da bi večerjal, podpré glavo z obema rokama, dolgo časa nekaj premišljuje, potem pa povzdigne obraz ter pravi: „Janez, ali me več ne poznaš?“

„I nak“ — odverne Janez začuden ter ogleduje berača — „nekoliko znani se mi pa zdite, znani.“

„In ti Tončika tudi ne?“ oberne se k gospodinji, ki je razgrinjala po tleh slamo in pripravljala postelj.

Tončika pogleda bolj natanko ptujega možá, in spenši roki vsklikne vsa zavzeta: „Sveti Bog v nebesih — Lojze!“

„Lojze!“ ponavlja Janez osupnjen in žlica mu pade iz roke. —

„Dá, ljuba moja, jaz sem tisti Lojze, ki je bil nekđaj bogatinec, sedaj pa je berač,“ prične ptujec s tresočim glasom in solze mu zabliščé v očeh, „jaz sem tisti mogočnež, ki sem nekđaj zaničeval svoje sosede zatega del, ker niso bili tako premožni, nego jaz, a sedaj iščem sam pomoči pri njih. — O, Bog me je kaznoval, hudo kaznoval, — pa pravično.“ —

„Pusti Lojze to, kar je bilo“, seže mu Janez v besedo, „in povej nama svojo nesrečno osodo, ki te je tako hudo zadela.“

„Dá, res me je hudo zadela“, nadaljuje Rožanec, „pa naj bode v imenu božjem. — Ob kratkem vama hočem popisati svoje nesrečno življenje na ptujem, odkar sem zapustil domači kraj.“ —

Vozaril sem po gornjem Avstrijskem, kjer sem si prislužil mnogo denarja, tako da sem upal zopet s časom priti do prejšnjega blagostanja. — Nekega večera sedelo nas je več voznikov v neki selski kerčmi, kjer smo prenočevali. — Nakrat se pridervi noter cela druhal delalcev iz bližnje tovarne, ter se posedó k drugej mizi in kdo bi si bil mislil? med njimi zagledam tudi štacunarja, ki me je bil na Dunaji ogoljufal za tisoč goldinarjev. Zviškoma planem nad-nj, zgrabim ga ter tirjam od njega denar. Štacunar se dela, kot

ne bi me poznal, imenuje me norca ter mi žuga s tožbo zaradi razžaljenja. Konečno nastane občni prepir in iz prepira se vname tepež. Nekoliko vinjen, še bolj pa razjarjen videti svojega nesramnega goljufa pred seboj, zgrabim v kotu stoječo sekuro ter mahnem štacunarja po glavi, da se je takoj v kervi zvalil na tla. Ta trenutek pridejo že tudi žandarji, ki nas povežejo ter ženó naravnost v bližnje mesto pred sodnijo. —

Ker štacunar ni umrl, bil sem obsojen samo na tri leta v hudo ječo v terdnjavi Kufstein na Tirolskem, ki je ena najstrahovitejših pod našim cesarjem zaradi svojih temnih, vlažnih prostorov. — Po prestani kazni hoteli so me odposlati v mojo domačijo, ali jaz sem sklenil raji umreti, nego tako osramočen pokazati se v domačem kraju v posmeh vsem svojim sosedom. Po noči uidem na bližnji postaji ter idem dalje brez pravega namena kam in po kaj. Na poti se snidem z nekim Poljakom, ki je potoval iz Francoskega v svojo domovino bojevat se za očetnjo zoper Ruse. Ta me nagovarja, naj grem z njim, a jaz nikamor se ne vedoč dejati, privolim v to ter idem med upornike želeč si, da bi me ondi zadela sovražna krogla ter me rešila sramote in daljšega trudapolnega življenja.

Imeli smo kervave bitke, mnogo hrabrih upornikov je padlo, mene pa le ni marala smert, akoravno sem jo pogostokrat iskal. — Nekega dne, ko smo napadli iz gostega lesa sovražnikove trume, odbije mi kos razletele krogle desno nogo. V nezavesti sem ležal cel dan in celo noč v gozdu, zapuščen od svojih tovarišev, ki so se pomaknili dalje, in še-le drugo jutro me najde siv starček v kervi ležečega ter me spravi na svoj dom.

Tu sem ležal celih šest mesecev, in s čudovito vdanostjo sta mi stregla blagi starček in njegova krasna sinaha Ilica, res pravi angeljček blagoserenosti in poterpežljivosti. Sedaj še-le sem jel premišljevati svojo bitko ter primerjati preteklost s sedajnostjo, in spoznal sem, kako nestanovitna je sreča na svetu. Jel sem se spominjati svoje domačije, neko neznano hrepenjenje se me poloti, videti še enkrat kraj, kjer sem bil tako srečen in kjer sem se tako hudo pregrešil zoper božjo dobrotljivost, — ter prosil Bogá, da bi mi edino to še dodelil, da bi počivale moje kosti v domači posvečeni zemlji. Ko sem nekoliko okreval, odpravil sem se na pot. Pri blagoserenih ljudeh sem si prosil kruhka in prenočišča, in tako sem priromal nocoj z božjo pomočjo v zaželjen kraj. Solze so me polile, ko sem zagledal gori-le verh hriba, domači zvonik in nekdanjo svojo hišo, zgruzil sem se na kolena, poljuboval sem sveta tla domača in iz vsega serca sem hvalil dobrotliverga Bogá, ki mi je dodelil svojo milost, še enkrat videti kraj, kjer je tekla moja zibelj. Počasi sem stopal navzdol — serce mi je tolкло pri vsakej stopinji huje in huje, — šel bi bil rad na svoj dom, a revež nimam doma. Grem memo pokopališča — mesec se prikaže izza oblakov — in v blede svetlobi zapazim križ na grobu svojega očeta in matere. Oh, ta trenutek! — — Curkom se vderó Rožancu solze po licu in več ne more govoriti dalje.

Tudi Janeza in Tončiko je ta povest globoko presunila in v tem trenutku sta pozabila vse kruto ravnanje nekdanjega bogatega Rožanca.

„Lojze!“ pravi potem Janez, „ni se ti treba klatiti po svetu, okrog ptujih ljudi, ostani pri nama, pa bo. Kolikor boš mogel, toliko boš delal, nihče te ne bo silil in nadlegoval.“

„Saj res, Lojze, kar pri nama ostani,“ dostavi tudi Tončika. —

Rožancu je stopila kri v lice. Spomnil se je, kako je nekdaj ravnal ž njima, ki mu sedaj ponujata svojo podporo, spomnil se je, kako ju je pustil glad terpeti, ko je on imel polne kašče žita in polno mošnjo denarja — in sramote si ni upal povzdigniti oči ter jima pogledati v obraz.

Pa Janez in Tončika sta bila blagega sereá, ona sta mu odpustila vse ter pozabila, kar jima je storil žalega. —

* * *

Nekdanji bogatin Rožanec je sedaj osebenkoval pri Osredkarjevem Janezu, ter opravljal lahka domača opravila. Vsakemu je rad pripovedoval svoje življenje, posebno pa mladim ljudem, ter jih opominjal, da naj nikoli ne zaničujejo revežev, ako hočejo, da jim bode Bog dal srečo. — Streharjev Martinček pa le ni mogel zapopasti, kako bi bilo to mogoče, da bi bil ono noč pri obzidji pokopališča mladi Rožanec, a ne ranjcega Selišnika duh, ko ga je vendar tako natanko videl s širokim klobukom na glavi, v rudečem operniku in s toporiščem v roci.

Prijetni spomini.

XII. Cesarski gradovi na Palatinu.

Že prvih pet kraljev nekdanjega Rima je zidalo svoja stanovanja na hribu Palatinu; tudi poznejši cesarji Avgust, Tiberij, Kaligula, Klavdij, Neron in Domitijan so postavljali tú sem svoje zlate in marmorne palače. Po širokih stopnjicah se je prišlo iz semišča do velikih vrat, ki so vodila na mogočni sedež rimskega cesarstva, sedes Romani imperii. Prostorni hodi iz porfirnih in marmornih stebrov so obdajali to razsežno zidovje, ter so branili ljudstvu v palačo, žalosti pa niso ubranili, zakaj ta je gospodovala sredi bogastva bolj pogostoma, kakor po hišah siromakov. Kako malo vladarjev je zamerlo mirne smerti! Okoli palače so stala lepa molišča, pozidana bogovom, pa tudi slavnim možem. Tukaj je stal tudi Helijogabalovi stolp, kteremu je poskerbel ta prevzetni in razsipni vladar prekrasen tlak iz biserov in dragih kamnov, da si razbije glavo ob dragocena tla, kedar se zverne nekdaj življenja sit raz stolp.

Tako je bilo nekdaj; zdaj je minul ves nekdanji lišp. Nizko germičevje in obraščene razvaline, deloma tudi sesušeno in golo zidovje gledaš tam, kjer se je šopirilo nekdaj največe bogastvo. Vertovi Farnese in Villa Palatina zajemajo zdaj prostor nekdanjih gradov, in mirni vertnarji sadijo tam artičoke in grah, kjer je stalo nekdaj molišče Apolona, palača Avgustova, mostovž Kaligule in jezdišče cesarjev. Nikjer ni bilo zbranega večega bogastva, a tudi nikjer ni se pokazala podertija bolj jasno. Za razsipnim življenjem je

nastopil razsip; na razvalinah pa stojé tri keršćanske cerkve: sv. Sebastjana, sv. Teodora in sv. Bonaventure.

Da pa zamoremo vsaj nekoliko si misliti bogatega Rimljana nekdanjih časov, pojdimo zdaj, se ve da samo v spominu, v palačo ktereга izmed teh zapravljujeev, da si ogledamo njegovo pojedino.

Če je nam dovolil vstopiti vratar (janitor), ki je pri durih z verigo priklenjen, srečamo najprej pometalce (scopatores), kateri čedijo marmorna tla in kamnito stebrovje z metljami, ščetmi, suknenimi kosei in gobo, da se vse sveti, kakor po ledu. Iz vstopne sobane (atrium), pridemo v jedilnico (triclinium), kjer nas čaka hišni gospod. Klicarji (vocatores) kličejo po versti povabljene goste, nosileci (infertores) prinašajo duhteče jedi, rezalci (carptores) narežejo nanošene kose, pokušalci (praegustatores) okušajo njih slast, potem pa je raznašajo in ponujajo razdelilci (distributores) na srebernih in zlatih pa z biseri lepšanih ploščicah. Povabljeni poležejo k mizi na nizke blazine, in se poravnajo prav zložno po zofah, ki so lepšane z živimi cvetljicami. Med pojedjo polnijo služabniki dragocene bokale s falernskim vinom, ponujajo v jerbaščekih kruha ter podajajo tople ali hladne vode, kakor si kdo želi. Da gostov ne moti vročina, zato stoji za vsakim mlad suženj, ki s pahljico mahlja in z mirtino vejico muhe odganja. Po deset in po petnajst jedi se prinese, povžije, odpravi. Vsi gostje hvalijo vzlasti eno jed, to je veliko prasè, ktero je kuhar po eni strani opekél, po drugi pa skuhal. Naglo mine čas, dokler se govori in pije in vživa. Ako je kdo, kar ni bilo gerdo in kar se je pogosto godilo, spraznil pri mizi svoj preobasan želodec, oćedili so prostor posebni sužnji (mensarum detersores). Pogosto so taki snežeži s peresno cevjo si šegotali žrelo, da so pljuvati in dalje žreti zamogli. Ko se je zmračilo, prižigali so baklje, napravljali godbo in ples; plesali so pa samo sužnji, ker to delo bi svobodnega Rimljana preveč utrudilo! Ob koncu nastopijo še gladijatorji, pevci, burkeži, potem se poslovijo povabljeni gostje, ktere zanesejo njih sužnji v nosilnicah domu. Med potjo pa obirajo tega, kateri je je povabil, in norce brijejo čez njega. Tak je bil bogati Rimljan zadnjih stoletij, dozorel je za propad!

Kakor v jedilnici, tako nahajamo tudi po vseh drugih kotih palače veliko služabnikov in služabnic; vsi so sužnji in boječé opravljajo svoj posel, ker niso varni ne šibe, ne noža, ne smerti. Preračunilo se je, da je bilo rimskemu bogatinu treba 120 različnih poslov v hiši, tudi je moral vsakega dne v goste vabiti. Temu je bilo pa treba neizmernih dohodkov in silnega bogastva. Neronovi učitelj Seneka kliče Rimljanom v svojem 89. listu: „Koliko pa hočete še povečati svoja posestva! Zemljišće, ki bi zamoglo celo ljudstvo rediti, je enemu samemu Rimljanu premajhno. Ako vaši oskerbniki ne zamorejo ukazovati ob enem na bregovih jadranskega, egejskega in jonskega morja, niste zadovoljni!“ In Seneka sam je bil mar ubožen? Imel je nad sto milijonov! (Tacit. Annal. XIV.)

To kolosalno bogastvo pa ni se nabiralo po pošteni poti. Bogateli so Rimljani vzlasti z odertijo in silo. Prej bi človek ustavil Tibrine valove, kakor

to strast rimskega ljudstva. Da-si je bilo prepovedano, vendar so vsi barantali in denar na visoke obresti posojali. Kdor ni mogel poverniti, zarubili so ga in postal je suženj. Denar so pa iskali v`državnih službah. Poglejmo samo to, kako so pobirali davke po provincijah. Vlada je dajala davke za petero let v najem; kdor je največ ponudil, ta je davkar postal. Ker so pa bili določeni le samo davki od polja in živine, zato je nalagal davkar vse drugo po svoji volji. Prav postavno je začel tak davkar ropati in ljudstvo stiskati. Da so zamogli davke odrajtovati, prodajali so posestniki tem oderuhom svoje dragocenosti, svoja zemljišča in svoje otroke. Prokonsuli ali cesarski namestniki so pa molčali, ker je odpadal tudi njim lep delež te odertije. — Cesar Tiberij je uprašal nekega zmaganega puntarja: „Kdo te je silil, da se spuntaš?“ In barbar mu ponosno odgovori: „Ti sam, zakaj ti nisi poslal psov, temuč volkove, da varvajo tvojo čredo!“ — Ta odgovor je jasen in ima mnogo resnice v sebi. Ne žalujmo, da je razpadlo, kar življenja ni bilo vredno!

XIII. Starorimske kopelje in njih razvaline.

Že to, kar poveda prejšnji odstavek, kaže razsipno življenje nekdanjega Rima, še bolje ga kažejo kopelje, katerih ogromni ostanki še stojé. Obiskal sem podertijo karakalovih toplíc, ki so na južni strani mesta proti vratam Porta Appia. Nisem zamogel se načuditi ogromnemu zidovju in visokim obokom, umetno vredjenim sobanam, kjer so se kopali, sprehajali, igrali, kratkočasili. Tam se je podajalo vse, česar je bilo bogatemu in mehkužnemu Rimljanu potreba.

Po obrisu še večje so bile kopelje Dijokletijanove blizo zdajne železnične postaje. Ob čveterih ogljih so bili čveteri vodnjaki, kjer se je nabirala topla voda v velikih okroglih kotljih. Eden teh vodnjakov je še ohranjen in je zdaj velika in lepa cerkev mnihov Bernhardinov. V teh topljicah ali kopeljih je bilo nad 3000 kopeljníc ali kabin, v katerih je zamoglo ravno toliko ljudi se kopati ob istem času, da eden družega ni videl. Vsaka kopeljnica je bila z bazaltom in marmorjem obdana ter s stekleno streho pokrita, ktera se je dala zavoljo večega hladú tudi navzdigniti. Zidal je to poslopje cesar Dijokletijan celih sedem let, in ga dokončal l. 298. po rojstvu Kristusovem. Vzlasti zanimivo je tudi to, da je delalo na teh kopeljih 40 tisuč kerščanskih sužnjev. Ko sem memo šel, podirali so ravno nek star kup, ker se napravlja v okolici cesta in prijazno sprehajališče. Dokler se čudimo terdnosti take starine, porine delavec s capinom, in nam podá opeko s križem zaznamovano. Sam sem videl, da je prišla ven iz sredine zidovja, toraj je vendar le res, da so prvi kristijani svoje delo s križem zaznamovali, in nevedé ter prisiljeni pomagali staviti eno najlepših cerkev sveta.

Vendar poglejmo še nekaj v kopelje. Kdor je hotel se okopati, stopil je v Apodyterium, kjer je slekel svoja oblačila. Potem je prišel v Frigidarium, kjer je z merzlo vodo se opral v velikem tomunu ali basinu. Ta kraj je bil posebno olupšan, ker so dohajali sem na stopnjice in na pomolj

tudi taki, kateri niso se kopali, da so z onimi se razgovarjali, kateri so si v vodi čas prikrajševali. Od tukaj se je podal Rimljan v Tepidarium, kjer se je okopal s toplo vodo, ali v Sudatorium, kjer se je potil v vodnem hlapu, kateri je prihajal iz vrelih kotljev pod podom. Ko se je zadosti zmočil, šel je tak lahkoživec še v Unctorium, kjer so ga ribali strežaji z dobrodišečimi mazili.

V kopeljih so se zbirali vsi Rimljani. Noč in dan so odperle kopelje; poltna mpožica dirja živahno in kričeča po sobanah, mostovžih in vertovih. Kar je boljših, zbirajo se v pinakoteki ali v veliki pogovorilnici. Ta se je ohranila v Dijokletijanovih toplicah do zdaj. Slavni stavbar Mihel Angelo je napravil iz nje prekrasno cerkev Maria degli Ageli. Kdor stopi v cerkev, začudi se najprej nad velikanskim prostorom. Nekdanja sobana, zdajna cerkev je 308 čevljev dolga in 74 čevljev široka, in to zidovje nosi eden najviših obokov, kar jih je ostalo iz poganske dobe. Prav imenitnih je osmero debelih stebrov iz rudečega granita, ki podpirajo obok. Ostali so, kjer so nekdanj stali, samo nekoliko zasuti so zdaj. Dragi moj! njim teško para dobiš, ker vsak je iz enega celega kamna vsekani. Občudovati mora človek tudi umetne in velike slike na platno, ktere so visele nekdanj v baziliki sv. Petra; ko so pa posneli je tam v mozajik, prenesli so izvirne slike tu-sem, ker ni bilo jim najti večega prostora. Še oglejmo si krasen tlak, v katerem je maden meridijan potegnjen, in lepe nadgrobne spominke. Kardinal Alciati ima ta-le napis: „Čednosti je živel, v spominu živi, v česti bo živel.“ Lepi so tudi drugi spominki in imajo podobne nadpise.

Leta 1561 se je brala tukaj prva sv. maša. Na izverstno olepšanem velikem oltarji se časti neka posebna podoba Marije od sedem viših angeljev obdana. V stranski kapelici blizo sakristije pa kaže se bogati zaklad svetih ostankov ali svetinj. V belo oblečeni mnih Kartuzijani oskerbujejo to cerkev, ker imajo zraven svoj samostan. Ko sem bral na rešnjega Telesa dan tam sv. mašo in v sakristiji slačil mašna oblačila, mi prinese sivolasi starček kozarec žlahtnega vina. Pravil mi je, da je iz severne Nemčije doma, in da že nad 40 let ni videl nikogar izmed svoje rodovine. Zdaj se veseli, ker mu je naznanil njegovega brata sin, da ga obišče! Ubogi kartuzijan! samotni živiš, samotni umiraš.

Zunanja podoba zares ne mika človeka, da bi stopil v to krasno cerkev, zakaj zidovje nima lica ali facade. Rajni papež je sicer hotel v spomin 25 letnice svojega papeževanja postaviti cerkvi dostojno pročelje, pa zabranile so to sledeče politične zmede. Znabiti poravna poznejši čas, kar do zdaj ni bilo mogoče.

Gazela.

Aurora zlata, ko gore obsije, mislim na-te;
Me mame slavca tužne melodije, mislim na-te.
„Amalija“, to sladko ime ustne šepetajo,
Ljubó ko solnce svoje žarke lije, mislim na-te,
In kadar v solnčnem svitu rosa se leskeče,
Al' kadar žejno solnce roso pije, mislim na-te.

Po dnevi in po noči zmiraj si pred menoj mila,
Večkrat enajsto uro kladvo bije, mislim na-te.
Rešiti tvoje slike me, al' tvojega imena
Ljubeznipolno serce v stanu nije, mislim na-te.
Edina si mi mila ti, brez tebe svet puščava;
Naj serce moje se solzi al' smije, mislim na-te.

O svatbi kralja velikomoravskega.

Obraz iz IX. stoletja.

(Po M. J. Hurban-u posnel Fr. Jaroslav.)

(Dalje.)

VIII.

Poslaniki Borivojevi, povernivši se iz Nitre na Višegrad donesli so radostnih novic. Pripovedovali so, kako so Čehom naklonjeni kralj in narod njegov, in to je vtilo novega upanja v žile naroda českega, kteremu so začeli Nemei znova groziti. Med ljudstvom se je raznašala tudi govorica, da poslaniki so že bili kerščeni v Nitri, kar pa je prišlo le s tega, da so poslaniki o kristjanstvu, kakoršnega so videli v Nitri, jako pohvalno in naklonjeno govorili.

Med Višegradom in Prago je takrat stala na pobježju valovite Veltave mala gostilnica, v katero so zahajali orožjenosci kneški in viteški, in včasih je bilo zelo živo tu; kdor je hotel izvedeti kaj novega, prišel je le-sem.

Nekega dne po prihodu poslanikov iz Nitre se je zbralo tu zopet mnogo orožjenoscev in navadnega ljudstva, da bi poizvedeli od onih, ki so s svojimi gospodi v Nitri bili, kaj novega o tujej zemlji.

„No, to vam je tam ves drugačen svet, ljudje moji,“ pripovedoval je nek junašk Čeh rožljaje s svojim širokim mečem, „vse drugače je tam, pravim. Ne veste, kako sem se čudil, ko sem v daljnjej tujej zemlji pa zgolj Čehov našel! Samih Čehov pravim, kakor ki se kopljejo v Veltavi ali po Kerkonoših divje merjasec love. In prisegam vam pri Perunu, da njihovi meči nič manjši niso od naših, pa tudi kaki junaki so vam ti ljudje! To bi imeli mi posla, ako bi se Svatopluku poljubilo po nemškej navadi na nas udarjati! Nu, nu, le nikar se mi ne plašite. Ha, ha, ha, meni se vidi tako, — da nismo osamljeni; in to kaj velja. No, kako pa, kar ven z besedo: meni se zdi tako, da pojdemo skup nad Nemce, ha, ha, ha, mi in Slovaki, pravim!“

Smeh mu je prišel prav iz serca. Pograbil svoj verček vtil je v gerlo, kar je še bilo notri. „No, tu ni sicer nitranskega vina, pa nujte, natočite,“ kričal je gostilničarju.

„Kaj pa, prijatelj,“ vprašal ga je drug orožjenosec, „ali nemški menihi tudi ondukaj nadlegujejo s tisto svojo terdo nemščino in lesenim križem?“

„I, tam jih ne potrebujejo. Iстина, da tam nimajo niti Svantovita niti Peruna; ali dečko, to vam je dobro tisto, kar oni za Boga imajo! Žertvenike imajo, pa kakošne žertvenike! Kakor je naš višegrajski Svantovidov! In pojó ti, da se po Nitri razlega. To bi morali slišati, same češke pesni!“

Med tem so pred gostilnico začeli leteti skup z vikom in krikom deca in odrasli, in zgrinjati se okoli šatora, ki je bil berzo postavljen. Pred njim pa je stalo nekaj takošnega, kakor kaka leca, in okrašena z lesenim križem.

„Hola, aha, zopet menih; no njega nam je pa prav treba! Ven, alo ven!“

Taki glasovi so se čuli v gostilnici, in kmalo so prazne bile dolge dobove mize, verčki pa prevernjeni. Vse je hitelo ven pred šator.

Menih nemški, v enej roki deržeč križ, stopil je na leco, ter začel govoriti zbranej množici.

„Kaj govori? Kaj blede?“ tako so se začeli poedini oglašati ne umevši menihove nemščine. „Bogove smeši, Svantovita psuje, Perunu se roga, doli ž njim, doli,“ tako so klicali drugi.

Hipoma je šator bil razdert, leca prevernjena, menih pa tergan in tepen. Že so ga pogani vlekli proti Veltavi, in ubogi menih gotovo ne bi bil odšel navadnej osodi, gotovemu vtopljenju, da ni se obrnila pozornost vseh nadadoma na drugo pozorišče.

Odrbana četa oklopljenih junakov nitranskih na čelu s čestitim Metodom, jahala je po potu na Višegrad. Orožjenosci, vzlasti pa znani govorjač v gostilnici, začeli so na vse gerlo kričati: „Slava Nitrancem! Slava Slovakom! Hura, hura!“

Vse je zvedavo gledalo za njimi, in kedar so stopili v predgradje, zginili so med zidovjem višegrajskim.

* * *

To se umeje že samo ob sebi, ali vendar moram omeniti, da po prihodu Metodovem na Višegrad vsa Praga o ničemur drugem ni govorila kakor o njem in Svatopluku. V takih negotovih časih, ko ljudstvo živi v vednem dvomu, vsaka nenavadnost občno pozornost izbuja in različne govorice gredo od ust do ust. Vzlasti pa je česki narod tačas bil taka ostrašen, ter z različnimi govoricami tako zbeگان v svojih mislih, da ni vedel, česa bi se deržal. Grozilo mu je nemštvo in kristijanstvo, oboje si je mislil skup, in da drugače biti ne more; in on je sicer čutil silo v sebi, pa ni znal, kako se braniti. Z druge strani so užigale njegovo serce razne nade, ker so dan na dan se raznašale prikupljive novice o „pretepaču nemškem,“ tako so Svatopluka imenovali. Misel narodova je bila živo razgreta, zvedavost njegova je rasla in se širila od dne do dne.

Metod je med tem blagodejno uplival na serce dvoru knežjemu, a vendar se ni zadovoljil ta apostol slovanski edino s tem, da je pridobil Kristusu Borivoja in njegov dvor, ampak je sklenil, da poskusi tudi narodovo serce omečiti.

Nekega dne je bilo z oglasom knežjim oznanjeno, da naslednji dan bode v tempeljnu Svantovitovem na Višegradu počeščenje novega Boga. Napovedani dan se je terlo ljudstva okoli Višegrada. Neukrotena izvedavost in želja po rečeh novih je bila ljudstvo prevzela na toliko, da kmalo ni bilo več prostora dobiti niti v tempeljnu niti v predvežju njegovem. Pravo svetišče, v katerem je stala četveroglava podoba Svantovitova, sedaj zagernjena, pa ni bilo pristopno nobenemu, razen duhovniku; tudi s kamenja zložen žertvenik je ta pot stal na tem kraju.

Kedar so bili prepolnjeni vsi prostori, vstopili so na svoja odločena mesta Borivojeva rodbina z vojvodi in vitezi českimi. Na tisoče ljudij je bilo zbranih, ali vendar, kakor da nobenega ni, vladala je sveta tihota. Edino vspenjanje vratov je veliko šuma vzrokovalo.

V takem napetem pričakovanju se prikaže Metod. Stopi pred altar, in vse ljudstvo se zagleda v dostojno postavo njegovo, ki je kazala notranji mir in pokoj. Dolga obleka, talar imenovana, pa je še bolj zviševala njegovo čestitost. Metod se je koj prvi hip prikupil ljudstvu.

„Po volji Boga neznanega,“ pričel je sivolasi apostol slovanski poln svetega navdušenja, „sošli ste se tu, stanovi češki, vi plemenitki, vi znameniti potomci Čehovi in Samovi! In ta Bog, vam neznan, pošilja me k vam, da bi vam njegovo večno resnico odkril.“

„Bog ta je vstvaril nebo in zemljo, in vse stvari pod solncem; on je stvarnik naših duš in teles! Na povelje tega vsemogočnega Boga sem prišel k vam.“

„Pa nisem prišel zato, da bi prevračal in lomil bogove vaše, sreberne in zlate, lesene in medene, ki jih branite z jezikom in mečem. Nu, Čehovi, vi sami morate braniti bogove svoje! In to je še sreča velika za vas, da ste tako močni, s tako veliko silo od neznanega Boga nadarjeni, da morete braniti svoje bogove! Kaj pa hoče biti tadaj, kedar oznemorete? Kdo hoče braniti vas, ko so vaši bogovi tako slabi, da vas za obrambo potrebujejo?“

„Ali jaz poznam Boga, kterega vi ne poznate, in ta Bog ne potrebuje obrambe, kajti sam brani njé, ki v njega verujejo. Bog ta ima v oblasti ta svet z vsemi njegovimi stvarmi, on jih more pogubiti, ali je tako neskončen v svojej dobroti in v svojem miloserdju, da jih hoče večno zveličati. Bog ta, kterega vi ne poznate, pa vas pozna in gleda na vas iz jasnih nebes, vidi vas v volji in nevolji.“

„Od njega imate to zlato, srebro in les, s kterega delate in lijete bogove svoje! Vaši bogovi so minljivi, kajti segnijejo ali zaerjavé: ali Bog od kterega in po kterem vse biva, ta Bog pa je večno močni, večno slavni, večno blagodarni Bog.“

„O ljudje, on tudi vas hoče večno osrečiti, in zato je poslal svojega edinorojenega sina na svet, da vsakteri, ki vánj veruje, se ne pogubi, ampak večno izveliča.“

„Oh življenje večno! Ta neskončnost življenja, to neizmerno morje večne sreče, to solnce večne slave zablisne človeku, kedar odpotuje iz te solzne doline, kjer ni nič slavnega, stalnega, večnega, nego vse spremenljivo in minljivo.“

„Ta večnost življenja in slave je pripravljena tudi vam, če hočete verovati na tega edinega Boga, in Sina njegovega Jezusa Kristusa, pa svetega Duha tolažnika večnega.“

„Pripravite tedaj svoja serca, odprite jih istini, spustite se pod moč in varstvo tega vsemogočnega Boga!“

„Mi vsi smo slabi, le on je mogočen! mi bodemo izginili, le On ostane vekomaj; vse more od Njega podverženo biti, le On ne more od nobenega

premagan biti; vse je malostno, le On je slaven; nič ni doveršenega, le On edini, ta oče naš, je popolnoma.“

„O ljudje, mnogo blaženstva hoče uživati oni, ki bode veroval v Jezusa Kristusa!“

„Nasproti pa, ah nesreča, groza in beda večna čakajo njih, ki ne verujejo vánj ter radovoljno blodijo v neveri. O ljudje, spoznajte Boga pravega, pobitite k njemu, uinite ono, kar hoče učiniti vpričo vsega ljudstva vaš slavní knez!“

Ni bil ta govor, ki ga je Metod narodu češkemu govoril, izdelan po pravih govorniških; ali je bil zato prevejan z duhom gorečim in pobožnim, in je napravil velik vtisek. Kajti níkdar še niso slišali ti pogani češki tako jasno govoriti o Bogu, akoravno je zastavica jim ostalo, kako da je ta govor tako prevzel jih. Koj po končanem govoru je pristopil Borivoj z vsem dvorom svojim, in najpervi bil pokerščen od Metoda, potem ostali domači njegovi, pa vojvodi, viši svetovalci in vitezi. Vsak ali vsaka je govoril pred oblitjem z vodo kerstno v tem-le smislu:

„Jaz spoznavam Boga edinega, ki je dušo in telo moje vstvaril, in jo večno izveličati želi! Jaz se odpovedujem molenju četveroglavega Svantovida, in vseh z roko ljudsko izdelanih bogov. Verujem pa v edinega stvarnika, in Sina njegovega, in v Duha svetega posvetnika!“

Metod je oblival jih z vodo kerstno, ter govoril:

„Kerstim te v imenu Boga Očeta, Sina in svetega Duha, v kterega veruješ! Slava bodi Bogu na višavah! Gospod usmili se nas!“

Mnogi so na slavno to kerščevanje Metodovo z osupnjenostjo gledali, mnogi pa so si priljubili Kristusa, in tako je od dne do dne raslo število kristijanov.

Blagoslovljen je bil prihod tega apostola slovanskega na Česko. Pozneje je podučil še mnogo duhovnikov, in ustanovil nekaj cerkva, ktere je sv. Klemenú posvetil.

In od tega časa se je začelo kristijanstvo širiti po Češkej, ki ga menihi nemški s Karolom in Ludovikom, — mogočnima cesarjema, — v tej zemlji niti v najmanjšem kotu razširiti niso mogli.

Metod je sicer kmalo po pokerščenju Borivojevem se vernil s Češkega, ali ni prenehal do svoje smerti s svojim bratom Cirilom za ta narod delati.

(Dalje prihodnjič.)

Pesnikove sanje.

(Konec)

5.

Ko vstane zopet véno dalje číta.

V duhu vidi strašne zdaj reči:

K Pilatu žene množica serdita

Gospoda Jezusa in tam kriči:

Na križ! na križ! ker ljudstvo zapeljuje,

Ker dela kralja se in c'lo Boga

Preklinjal je. Postava zapov'duje! —

„Kervi jaz nisem kriv nedolžnega!“

Pilat veli in si roke umije.

„Čez nas in naše naj njegova kri

Razliže se!“ hudobno ljudstvo vpíje

Zagrabi Jezusa in ž njim hiti,
 Na goro Golgote in tam ga križa.
 Za naše grehe božji sin terpi;
 On umira — že se nam rešenje bliža, —
 „Končano je!“ sè silo zakriči
 Na lesu križa sveto božje jagnje,
 Za naše grehe s smertjo se bori
 In vmirajoče trudno glavo nagne.
 Zdaj žalujoče solnce otelni,
 Obličje svoje tužno je zakrilo;
 Sramota glej! človeško ni sercé
 Čutilo, kar je solnce clo ganilo.
 Še terde skale čutijo gorjé
 In zemlja se, ko stvarnik vmerje, stresa;
 Preterga zagrinjalo se do tal,
 Vsaka stvar in zemlja in nebesa
 Spoznajo, božji sin da v dar se dal
 Posrednik, v naših grehov zadostenje. —
 Dan tretji pa ko zora zablíši,
 Njegovo veličastno je vstajenje.
 Premagane so smert, pekla moči
 In sterta zviti zapeljivki glava.
 Glej! križu svetemu, ki je popred
 Sramote vir bil, zdaj se poje slava,
 Uklanja se mu celi znani svet.
 Poganstvo vmira, s'cer še v smertnem boji
 Ime zatreti hoče Jezusa;
 Spričujejo to neizmerni broji,
 Katerih kri so pila rimska tla,
 Kristijanov namreč mučenikov jakih.
 Terpelo to je skoraj tri sto let,
 Dokler se ne prikaže križ v oblakih,
 V znamenje pogina vražnih čet;
 Napis na njem' glasi se: „*ΤΟΥΤΩ ΝΙΧΑ!*“
 Armado Konstantina vodi križ,
 Ki svesta zmage se v boj pomika.
 Čez malo ur — glej strašni piš in vriš
 In pok in stok, pogum in trepetanje;
 Serdito vdarja meč, se brani ščit
 In zemljo stresa konjsko kopitanje . . .
 Maksenciju ugasne slave svit
 In Konstantin sè svetim križem zmaga.
 Zdaj klic: Oj slava tebi Konstantin,
 Ki oprostivši nas, si vkrotil vraga. —
 Zdaj oprosti se svet poganstva tmin,
 Bogovom slepim nikdo ne daruje;
 Kdo razne zdaj bogove še pozna?
 Edinemu Bogu se čast skazuje
 In moli vse ga stvarnika sveta! —
 Luč vere širi se med rodove,
 Množe se verni in nebrojni kor,
 Že ljubi večni Oče kot sinove
 In vodi jih, da v večne slave dvor

Končavši tek priromajo veseli.
 Zginjuje zdaj že Rima slavna moč
 In venci slave so mu oveneli,
 Spomin njegov zakrila tamna noč.
 Kraljestva kos za kosom terga sila
 Narodov tujih ropajoči meč:
 Lombardov, Gotov; — slednjíc Hun Atila
 Požara bakljo nosi vsim preteč. —
 Pod takimi udarci Rim razpada,
 Rim, ki je nekdanj vladal celi svet.
 Kdo reši ga neslavnega propada?
 Nastavljen že je meč in lok napet,
 Da smertno ost v serce mu porine;
 Kraljevo žezlo vzemši ž njega rok,
 Izbríše slavni rod iz zgodovine.
 Evropa vsa začuje Rima stok,
 Kjer bijejo se zdaj kervave bitve.
 Za rodom rod uzame mesto v last;
 Pred njimi strah, kervavi sled moritve,
 Za njimi prah, požar, pogin, nečast;
 Dokler se tužne Rome ne usmili
 Junak, kralj Frankov verli Dragotin,
 In z mečem brani vhod protivnej sili,
 Ponosno dvigne se nekdanji Rim!
 Junaku s carsko krono venča čelo,
 Hvaležen ki, da papežu v dar
 Kot dedšino na veke to deželo;
 Da Kristusove cerkve poglavar
 Mu izročeno ladjo varno vodi. —
 Miru še ni, ker zdaj izhod grozi,
 Ki strašni sled zapušča, koder hodi;
 Nasprotnike teptaje v prah, mori
 In derzno polumeseč na zidove
 Natika. Alah mu je bojni krič,
 Ki v strah pripravi verne Kristusove.
 Glej Turk je to, poslani božji bič,
 Evropo da zarad pregreh kaznuje. —
 Zginjuje križ, kjer polumeseč blišči:
 Zastonj se zdaj junaška kri bojuje,
 Vpirajo junaške se moči,
 V persih tolče serce serda vneto
 In sili v boj za vero, slavo, dom. —
 Podvergel Turk si je deželo sveto —
 Novica ta je kot doneči grom,
 Evropo spečo 'z spanja izbudila.
 Vabeči glas Amienskega budi;
 Junake vabi v boj, da turška sila
 Se iz dežele svete zapodi.
 Evropa brusi meč, izhod napada,
 Junake derzne tje pošilja v boj,
 Da sveta mesta rešijo propada.
 Okinčan s križem vitežki je roj.
 Iz slehernega ust doni veselo;

„Bog hoče“! Glej! Bouilonski Bogomir
 Junaško vodi vitezov kerdelo,
 Tje, kjer rodil se je resnice vir.
 Jeruzalem! glej pridejo vojaki,
 Kakoršnih nisi videlo še ti;
 Za sveto reč bojujejo junaki,
 Za vero teče njih junaška kri.
 Jeruzalem! kristjanov ti svetišče!
 Prestalo si dokaj že bojnih stisk
 In tužne dneve tvoje kdo napiše!
 Poslušaj zdaj junakov verlih vrisk,
 Ki bližajo se ti, da oprostiho
 Sovražnika te terdih sužnih spon.
 Glej tukaj so! čelade že bliščijo. —
 Zaukaj Sion! svetih pesni don
 Pozdravi naj junake rešenike,
 Vojake Kristusa, Evrope cvet.
 Ovijaj okol' čela lavorike,
 Izmišj na persih ran kervavi sled
 In čislaj jih kot svete mučenike! —
 Jeruzalem je prost, v nožnici meč
 Počiva. Čuj kristjanske zdaj jetnike!
 Veseli so, tugujejo nič več,
 Hvaležna solza jim po licih lije,
 Rešnikom poljubujejo roke
 In iz oči jim sladka radost sije.
 „Ná krono!“ Bogomiru zdaj velé;
 „Ti vodi nas, mi zdaj smo tvoji robi.“
 A on ponižno z glavo odmaje:
 „Prijatli dragi! to se ne spodobi,
 Da kjer je izveličar naš ubog
 Bil s ternjevo je venčan, jaz bi zlato
 Na glavi nosil krono; varuj Bog! —
 Imela smert je žetev zlo bogato;
 Le redko kdo se vernil je nazaj.
 Pa sladko je v zemlji sveti spatí,
 Saj tam se nam odperl je sveti raj,
 In tam je nehál pekel gospod'vati. —
 „Dovelj mi je“! mladenec zdaj velí;
 Modrica krasna! drugo mi je znano.
 Al' nekaj družega me zlo skeli
 In seka v serce mi globoko rano.
 Kje rod je moj? kje iščem ga? povej!
 Sem družih rodov čítal slavne čine,
 Pa mojega ne najdem tukaj mej.
 Mar rod moj slavni nima zgodovine? —
 Vtolaži se! modrica zdaj velí.
 Preteklost dobrega vam malo obeta,
 Prihodnost vendar zlata vam blišči.
 Preteklost slavni ti pove počta
 Koseski, ki iz mojih ust imé
 Je tvojega rodu in zgodovino
 Zaslišal; njega pesni ga slavé. —

Na drugo te popeljem zdaj višino;
 Iz mojih ust tam 'zveš kaj čaka vas,
 Kaj čaka vas in vašo domovino.
 Na noge hajd, na stermi gor Parnas!
 Tu v globoko stopita votlino.
 Glej čudo! kaki ga obdaja kras.
 Obdani od modric stojé možaki;
 Med njimi prvi mož je sivih las.
 Uklanja njemu se od družih vsaki;
 Na glavi se mu zlati venci blišči;
 V desni žezlo, v levi plunka obrana,
 Kraljevi plašč raz pleč mu dol' visi.
 To psalmov pesnik je oseba znana.
 Ponosno drugi temu v štric stoji.
 Glej plašč mu ne zakriva desne rame,
 V levici liro zlato ti derži
 Izdajo njega „Gerka“ pesni same,
 In čelo um pokaže silovit'.
 On pesnik verli serda je Pelida,
 Zeleni ven'c je okol' čela ovit.
 Za njim Virgila vgléda in Ovida,
 Rimljana sta ponosna pesnika;
 V njih sredi pa je Dante Albighieri.
 Naprej Prešerna vgléda Vodnika,
 In pesnik še slovanski marsikteri
 Se z muzam brati in v njih kolo
 Prederzno stopi pesni prepevaje.
 V njih vencih biseri se lesketo.
 Ostal bi tu, al' Klio v druge kraje
 Mladenca vodi. Glej prekrasni duh
 Iz bližnega mu gaja veje,
 V krasoti mični vertnica cveté,
 Tam tulipan ponosno dviga glavo
 Pa modri hiacint preseže vsé.
 Čarobna luč razsveta to višavo.
 Tu krasni dom prekrasnih je modric:
 Tu vence spletajo in je delijo. —
 Mladeneč zdaj začuje ljubi klic:
 „Ná venec pesnik! čislaj poezijo,
 Ta venec spletla ti je iz cvetic
 Modrica Krato, pevkinja ljubezni,
 Da tvoja pesem poje čast deklíc.“
 'Z mladenčevih oči pogledi jezni
 Na venec švigajo. „Ne maram ga! —
 Vsak vé, kako da ljubijo dekleta;
 Bi žalil s pesmam takimi Boga?
 Naj vsaka pesem taka bo prokleta!
 Bi rane sekal, vlival v serca strup,
 Nedorčnosti bi tergal vence z glave
 In vlil v nedolžna serca bi obup?
 Ne! pesni take ne dadó mi slave.
 Prepeval bom nedolžnost in krepost,
 Prepeval čast in slavo očetnjave,

Saj sveta k temu veže me dolžnost;
 Nadalje bom prepeval kras narave,
 Pred vsim pa vzvišen moj predmet bo Bog,
 Saj on je vse, je Alfa in Oméga,
 In njemu poje čast vesoljni krog.
 Poskusi naj kdor klubovati tvega
 Najvišemu in On ga treši v prah,
 Kot strela jezna dob ponosni vniči;
 Zaperl bo za ujimi pekla zapah,
 Kjer mučijo prokletega hudiči. —
 Da v serce žalim te, o Krato, vem,
 Pa znaj Klione, ven'c je više cene,
 Zato vesel zdaj ž njo po njega grem;
 Vesel, ker venec ta nikolj ne zvene,
 In v pozne dane kinča hladni grob.
 To rekši s Klio radosten odide.
 Na poti pesnikov ju sreča trop;
 Med njimi, kaj zagleda! Umek pride.
 Prekrasni ven'c na glavi se blišči.
 Živi naj pesnik Solimana Abuna!
 Kot zvona glas iz tri sto gerl doni.
 Na liri milo zdaj zapoje struna;
 Mogočno zdaj, zdaj tiho se glasi,
 In pesmi vmes premile zadonijo,
 Da serce vtriplje in oko solzi. —
 Podajva se naprej, zdaj reče Klio:
 Modric prekrasnih ti pokažem hram.
 Glej tu so vrata krasne iz Safira,
 Stoji na straži Orfej jim v bran,
 Ki vrata te odpira in zapira. —
 O Orfej, silni pesnik, daj odpri,
 Mladeneč poprosi — vidim da krasoto,
 Obdaja ki ta hram in vse reči,
 Ki so v njem; oj stori to dobroto!
 Ko reče to, vrata se odpro. —
 Kot h tlam pribit, mladenec zljaj obstane,
 Obervi stisne skup. „O kak' lepo!“
 „Oj kras, oj kinč dežeze mi neznane!
 Li smem stopiti na ta sveti kraj,
 Smem videti o Klio vse zaklade,

Katero hrani ta nadzemski raj?
 Prederzen up, zastonj so moje nade,
 Jaz berem to o Klio ti v očeh;
 Za dušne le oči so te prikazni krasne,
 Človeku gledati le tó je greh;
 Po smerti le mi bodo čuda jasne“.
 Zadel si jo, preslabo je oko,
 Dokler živiš; le glej me, in se čudi,
 Prešine groza in strah telo,
 Ki se, če vidi to, koj v prah razgrudi.
 Le nekaj videl boš, spoznal in bral;
 Prihodnost namreč tvoje domovine,
 Kaj rod bo tvoj še vse prestal,
 Dokler pomoč ne pride iz višine.
 Ker glej že kujem maščevalni meč.
 S kervjo pravico bom vam zapisala,
 Pečat pritiskala — glej! plam žareč.
 Ker vam je peta tuja poteptala,
 Kar jaz sem nekdaj, skerbna mati vsim,
 Enako drugim rodom podelila.
 Ne neham prej, dok vraga ne vkrotim
 In se pred mano zgrudi tuja sila. —
 Si vidil zdaj, čital in spoznal,
 Kaj Klio snuje in speljati hoče“?
 „Pač bral sem; oh da ne bi nikdar bral!
 Da videl ne bi teči kervi vroče! —
 Oj nehaj Klio in vtolaži serd,
 Izkerhaj meč in vtakni ga v nožnice!
 Saj nehal bo sovražnih rodov čert
 In z lepo bodo dali nam pravice.“
 Ko reče to, ga Klio zapusti,
 Neizprosljiva, čarobna modrica
 In Pegaz čili k njemu prihiti.
 Po zraku urno ž njim hiti kot ptica.
 Prinese ga v tihi mirni gaj. —
 Zdaj se mladenec predrami in vzdihne:
 „Oj sanje krasne, še krasneji raj!
 Zginule so kot prah, ko veter pihne“.
 F. Radoljski.

Drobnosti.

Molitev pred jedjo in po jedi.

Kralj Alfonz je izvedel, da njegovi plemiči ne molijo ni pred jedjo, ni po jedi. To mu ni bilo nič kaj po volji, zato je jim hotel to reč lepó očitati.

Neki dan pokliče vse vkupej h kosilu.

Ko so bili vsi že vkupej, ukaže kralj jedi prinesiti na mizo. Nobenemu ni na misel prišlo, da bi bil pred jedjo molil; kar na ravnost so se vsedli, pa so jedli.

Med tem, ko jedó, pride noter stergan berač, nenapovedan, se vsede ž njimi k mizi, in je in pije, kolikor se mu je ljubilo.

Mladi plemiči so berača čudno gledali, da je tako derzen in zarobljen, in so le čakali, da jim kralj migne, da bi ga sitneža skoz duri ven vergli.

Ali Alfonz, ki je bil beraču tako storiti ukazal, ni se ganil in je le molčal.

Potem ko je berač do sitega se najedel in napil, je vstal in proč šel, in še pozdravil ni plemičev, in se ni zahvalil za kosilo, da, še celo kralja ni pozdravil; plemiči so tedaj za njim zavpili: „Gerdi zarobljenec!“

Na to jim je kralj rekel: „Vi ste bili do zdaj ravno taki prederzneži, kakor ta berač. Vsaki dan ste se vsedli k mizi nebeškega Očeta, in niste nanj še pomislili ne, in ste od mize vstali in proč šli, in se mu niste za prejete dobrote zahvalili. Sram vas bodi!“ —

Taki gerdi nehvalezniki, kakor ta berač in ti plemiči, so vsi tisti kristijani, kateri jedo in pijejo, in pri tem ne pomislijo na Boga, da bi kaj molili, ni pred jedjo, ni po jedi.

Osvald, angleški kralj.

Od tega kralja beremo to le: Kralj Osvald je enkrat na velikonočni praznik nekega pobožnega škofa bil h kosilu povabil. Ena skleda iz čistega srebra, in več drugih srebrnih posod polnih najboljših jedi je bilo že na mizi; odmolijo, in mislijo ravno začeti jesti, ko služabnik noter stopi, kteremu je bilo naročeno za uboge skerbeti. Služabnik stopi h kralju in mu nekako nevoljno pravi, da je veliko število beračev v kraljevi dvor prišlo, in na glas tirjajo, naj jim kralj ubogajme da; polna jih je veža in vse lope.

Kralj ukaže, naj vzame jedi, ki so bile zanj pripravljene, in naj je med uboge razdeli. Na to vzame on sam sreberne posode, je na kose razbije, in te kose srebra s svojo lastno roko med uboge razdeli.

Ko je škof to videl, je prijel kralja za desno roko in mu je rekel: „Ta roka naj nikoli ne strohni!“ Te škofove besede so se tudi spolnile. Kralj je ne dolgo po tem v vojski ranjen bil, in na ti rani je 5. dan avgusta v letu 462 umerl. Kralj Penda, v čegar oblast je bil padel Osvald, mu je odsekal glavo in roke, in je na drevo obesil, da bi njegov spomin osramotil. Ali njegova desna roka se hrani še zdaj, uže 1400 let, nestrohnela, kakor pravijo, in verni jo častijo kot sveto relikvijo.

Duhovske spremembe v Kerški škofiji.

Knezoškofijska svetovalca sta imenovana: č. g. Reichman Sim, fajmošter v Selih in č. g. Pucher Viktor, fajmošter v Libeličah. — Č. g. Eichholzer Alb., fajmošter v Ločah je dobil faro Globasnico in č. g. Aleš Lovr., fajmošter na Pečnici, faro Vetrinje. — Č. g. Jamnik Jan., kaplan v Sovodji pride za provizorja v Št. Peter v Kačji dolini in na njegovo mesto č. g. Ganglmayer Jož., za kaplana v Sovodje. — Č. g. Knaflič Jakob, kaplan v Št. Jakobu, pride za provizorja v Pečnico in bode oskerboval faro v Ločah. — Č. g. Sirnik Jan. je prestavljen iz Tinj za kaplana v Terg.

Listnica vredništva. Čč gg. A. F. v Celji, J. C. v Ljubljani, Fr Jaroslav v Š. in J. St. v Karlovcu: Pošiljatve prejeli in bomo nekoliko že v 5. št. porabili. Serčna hvala! — Gosp. M. P. Prosimo poterpjenja, delo je zelo obširno, bi težko letos končali.

Izdajatelj in odgovorni vrednik: J. Golé. — Tiskarnica družbe sv. Mohora v Celovcu.